

Revista e prospectivas cun Martin Schmid (pld)

CUN CUSSEGLIER DALS CHANTUNS MARTIN SCHMID HA DISCURRÌ MARTIN CABALZAR

■ **Dapi otg onns represchenta il giurist Martin Schmid la Partida liberal-democratica ed il chantun Grischun en il cussegl dals chantuns. Avant ha Schmid appartegnì nov onns a la regenza grischuna sco schef dal departament da finanzas. En in discurs fa La Quotidiana oz revista e prospectiva cun el.**

Pertge duain las Grischunas ed ils Grischuns eleger exnum Vos per in'ulteriura perioda d'uffizi en il cussegl dals chantuns?

Martin Schmid: Damai ch'jau sun engaschà gia durant duas periodas da legislatura en il cussegl dal chantun sun jau bain cudechè cun las fastchentas dal parlament e sco anteriur

cusseglie governativ dal chantun Grischun hai jau ina grond'esperienza ed enconuschel fitg bain il chantun Grischun e sias regiuns sco er en detagl las sfidas da nossa populaziun. Uschia poss jau cuntanscher sur las partidas ora cumpromiss nizzavels per noss chantun, soluziuns che portan nus vinavant.

Tgenis en stads Voss «highlights» persunals en l'ultima perioda da legislatura?

Nus avain pudì far valair cun vigur e success nossa posiziun sin il sector da la forza idraulica e la finala han era la soluziun elavurada en la cumissiun d'economia e taxas dal cussegl dals chantuns en connex cun la revisiun da la taglia e la AVS chattà il sustegn ed ina clera approvaziun dal suveran.

Tgeninas en stadas Vossas pli grondas terradas e dischillusius?

I n'è betg reussi a nus da far in pass enavant per las regiuns periferas en la planisaziun dal territori e da cumprovar che las regiuns alpinas han autras sfidas che las regiuns metropolitanas sco Geneva e Turitg.

Qualas en per Vos las trais sfidas las pli impurtantas che la Svizra ha da dumagnar ils proxims quatter onns?

Segirar las pussaivladads da svilup per tut las regiuns da la Svizra per uschia segirar noss bainstar, stabilisar nossas relaziuns cun l'Europa e la sanaziun dal sistem da rentas senza stuair engrevgiar sur mesira la generaziun giuvna. Quai en las finamiras per las qualas jau vuless s'engaschar cun prioritad.

Tge ulteriuras prioritads avais Vos per la cuntinuitad da Voss engaschament en il parlament federal a Berna?

Defender vinavant ils interess da noss chantun ed uschia era mes engaschament en la cumissiun d'economia e taxas a favur da nossa economia vegn ad esser vinavant ina da mias prioritads. Perquai vi jau m'engaschar per bunas cundiziuns da rom per il turissem, per l'agricultura, per l'industria e per la sparta da servetschs ch'han lur domicil en il chantun Grischun.

Sut tge cundiziuns fissas Vos pront da ratifitgar las cunvegns da basa cun l'Uniu europeica?

La via bilaterala duai vegnir cuntinuada e sviluppada vinavant, era sch'igl è magari difficil e sche na tut las decisiuns dal partenari da contract UE en ragiunmain evidentas. L'Uniu europeica è dentant in eminent impurtant partenari da commerzi da la Svizra, uschia che nus essan absolutamain dependents dals contracts bilaterals. A moda critica ston ins giuditgar ils puncts che pertutgan la dretgira d'intermediaziun, la protecziun dals salaris e las contribuziuns statalas. Perquai hai jau pledà en la cumissiun per economia e taxas a favur da tractativas supplementaras.

Co giuditgais Vos las midadas e las discussiuns actualas sin il sector da l'energia e tge posiziun prendais Vos en la debatta actuala?

La vieuta d'energia è in'enorma sfida ed in project da generaziuns. I dovra dapli senn per las realitads e consequentamain dapli forza idraulica, dapli energia solara e dapli efficienza d'energia ed ins sto anc schliar il problem da la segirezza d'energia durant l'enviern. Il progress tecnologic sto gidar a superer las sfidas dal

schurmetg dal clima e la Svizra sto ademplir las finamiras fixadas en la cunvegna da Paris.

Fa la Svizra avunda per promover l'energia regenerabla indigena u nua savess ins far dapli?

Sche nus vulain la vieuta d'energia na dastgain nus betg sa fidar dals imports d'energia e constatar sinceramain che la segirtad dal provediment durant l'enviern è periclitada a lunga vista. Las leschas vertentas ston vegnir adattadas uschia ch'ina cumplettaziun cun energia regenerabla vegn era cuntanschida e na resta betg in «tigher da palpìri».

En las mesiras pridas per sanar la AVS e las rentas sufficientas u ston ins anc prender ulteriuras mesiras?

Nus vegnan adina pli vegls e las rentas n'èn betg segiradas a lunga vista ed ils deficits creschan spert. Nus na pudain betg renunziar da prender successivamain novas mesiras. U che nus lavurain pli ditg u che nus pajain pli autas contribuziuns. Nus na pudain betg strapazzar dapli la solidaritad da las generaziuns, quai n'è betg la soluziun. En scadin cas duai la lavur en la vegliadetgna daventar pli attractiva.

Co giuditgais Vos l'auzament da la vegliadetgna da pensiun sin 67 onns ed il tractament egual dad um e donna?

A mai persunalmain stattan la sanaziun e la segirezza da las ovras socialas fitg a cor. Ord optica politica preferiss jau la soluziun da prolungar la vegliadetgna da pensiun per in onn e quei per um e donna, pia sin 65 resp. 66 onns. La dumonda dal tractament egual da las schlattainas fiss tenor mes avis da schliar tar il proxim pass. Primamain stuain nus segirar la AVS e pir alura avisar sco proxim pass l'egualisaziun da la vegliadetgna da renta per tuttas duas schlattainas.

Nua datti basegn d'agir en connex cun la politica actuala da fugitivs?

Or da l'optica da la Svizra è la situaziun sa calmada in zichel en il mument. Quai po dentant puspè sa midar da tut temp. Senza avair perspectivas en il lieu na po

l'unda da fugitivs vers l'Europa betg vegnir schliada a lunga vista. En scadin cas na dastga la dumonda d'integrarziun en noss pajais betg vegnir sutvalidada e bagatellisada.

La Svizra dispona probabel dal meglier servetsch sanitar da l'entir mund. Ils custs da sanadad explodeschan prest e las premias da las cassas da malsauns en ina gronda chargia finanziaria per famiglias cun bassas entradas e per la classa mesauna in-summa. Datti per Vos receipts per schliar quest dilemma?

La sanadad è noss pli aut bain e quel custa. Sco anteriur directur da sanadad da noss chantun ch'è stà responsabel per las adattaziuns tar ils spitals en ils onns 2003 fin 2008 sai jau: I va mo ensemen cun la populaziun e cuntun per franar il creschament dals custs, per daventar anc pli efficientes ed uschia spargnar custs.

Co sto la politica agrara dal futur esser concepida per pudair garantir er en l'avegnir la colonisaziun decentrala da noss pajais ed uschia l'avegnir da noss vitgs muntagnards e da nossas valladas periferas?

La politica agrara actuala ch'è tenor mes avis stada favuravla per il Grischun na datga betg vegnir messa sin il chau. Ella è in cumpromiss ch'è sa mussà sco positiv per noss chantun. La cuntinuitad duai avair prioritad avant midadas radicalas, era sche las reglamentaziuns concretas e las prescripziuns vertentas en memia cumplitgadas!

Tge dovra il turissem per restar competitiv sin il martgà internaziunal. En intervenziuns statalas giavischadas u schizunt necessarias?

Il stadi intervegn gia oz fitg ferm en la domena turistica, el regulescha, el impona taglias e taxas ed el scumonda e pussibilitescha. Quai en strubas da reglar. Il stadi è dentant in schlet interprendider. El ha l'incumbensa da procurar l'infrastructura da basa e da distgargiar ils purtaders da prestaziuns turisticas da prescripziuns stravagadas.

Ils interess da las regiuns muntagnardas e periferas dad ina vart e dals centers urbans e lur aglomeraziuns da l'autra vart van adina pli fitg in ord l'auter. Co vulais Vos mitigiar questas disparitads per avair in equiliber?

Quai è exactamain nossa rolla e funcziun en il cussegl dals chantuns da render attents a questa problematica, svegliar chapientscha e gudagnar maioritads per noss basegns. Uschia avain nus agi tant tar la golvaziun da finanzas sco en las discussiuns politicas davart ils fits d'aua.

Tant la confederaziun sco il chantun Grischun han l'incumbensa constituziunala da mante-

gnair e promover il rumantsch. In studi fatg per incumbensa da la confederaziun da l'Institut per democrazia ad Aarau vegn uss a la conclusiun ch'il rumantsch na saja betg mo periclità, mabain smanatschà en s'existenza. Co giuditgais Vos la situaziun e nua vesais Vos las prioritads d'agir?

La confederaziun po metter a disposiziun ils meds finanzials, nus stuain dentant schliar il problem en il chantun e cuntun en las regiuns rumantschas. Recumandaziuns d'experts betg Rumantschs ston vegnir consideradas a moda critica. Daners en ina chaussa, l'autra è l'adiever quotidian da la lingua. Impurtant è era da sa preschentar a moda persvadenta. Tar quai tutga era l'engaschament per la quarta lingua naziunala sco quai che nus avain fatg ils ultims onns en il parlament a Berna.

La situaziun da la pressa svizra è difficila e vegn adina mendra. Il medem mument vegn adina puspè accentuà la muntada da las medias e cuntun da la pressa per il funcziunar da la democrazia. Duai i sto il stadi intervegnir per garantir ina pressa qualitativa e multifara er en l'avegnir?

La promoziun da la pressa è in tema permanent ed il sustegn finanziar da la pressa tras il stadi gia oz in'incumbensa statala. Ina pressa qualitativa e multifara fiss giavischada, ella dovra dentant er in ambient economicamain favuravvel. Sche quai è pussaivel mo cun meds statals dubetel jau persunalmain.

Co valitais Vos il svilup da las expensas militaras e l'acquisiziun planisada d'aviuns da combat?

Jau sun persvadi ch'ils ristgs da segirtad en Europa na vegnan betg a sa reducir, mabain anzi a crescer. En vista a quest svilup sun jau da la ferma persvasiun che la Svizra sto renovar sia flotta d'aviuns da combat e metter a disposiziun ils meds finanzials necessaris. Senza ils aviuns da combat na datti betg in'armada credibla ed jau sun cunter dismetter l'armada.

Co duess la represchentananza optimala dal Grischun a Berna vesair or ils proxims quatter onns? Tge schanzas vesais Vos per Vossa partida e per Vos persunalmain?

Ella duess pudair collavurar sco Stefan Engler ed jau en il decurs dals ultims onns: Nus purtain differents aspects e magari er opiniuns cuntrarias, avain dentant adina en mira la finimira cuminaivla per il Grischun. Davart dumondas impurtantas per noss chantun discutain nus gia avant las tractativas en las cumissiuns ed en il plenum. Uschia resta la vusch da noss chantun nundividida, quai ch'è impurtant per dumondas relevantas da noss chantun.

Curt e bun

Num: Martin Schmid
Domicil: Cuir
Partida: pld
Hobis: esser en la natira e sa mover
Fermazzas: comunicativ, jau pos tedlar, analizar ed alura decider
Flaivlezzas: quai ston auters giuditgar. Jau sa nodel mal, sautel mal e contel mal. Ed anc intginas autras...
Patria: Spligia/Valrain
Ultimas vacanzas: a Gravedona al Lai da Como
Meglier(a) politicher(a) svizzer(a): na sa betg vegnir respundi uschia, sa mida permanentamain
Siemi nunaccumpli: in viadi a travers ils Stadis Unids

